
О. В. Капліна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального процесу Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»;

О. П. Євсєєв, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права України Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Проблеми перегляду правових позицій Конституційним Судом України

У статті розглядається одна із найбільш актуальних проблем сучасного конституційного судочинства, а саме: чи може Конституційний Суд України переглядати свої попередні правові позиції із певних категорій справ. Обґрунтовується теза про те, що така діяльність Суду повинна здійснюватись ним помірковано, лише за наявності переконливих підстав. Аналізується практика Конституційного Суду України у царині кримінального процесу.

Ключові слова: *правові позиції, Конституційний Суд України, конституціоналізація кримінального процесу, судовий прецедент, динамічне корегування правових позицій.*

Розвиток конституційного судочинства в Україні спростовує поширену думку, згідно з якою нові правові інститути можуть бути ефективними лише тоді, коли виникають на відповідній історичній традиції, мають певне коріння в правових

уявленнях суспільства і достатньо розвинену правову основу. Адже запроваджений 1996 р. в Україні судовий конституційний контроль не мав такої бази. Скоріше, він виглядав інститутом, абсолютно не властивим вітчизняній правовій системі, подібно до того, як не притаманні їй були принципи правової держави і поділу влади як засади конституційного ладу. Тим ціннішим виявляється той досвід, який Конституційний Суд України накопичив за більш ніж п'ятнадцятирічний строк свого існування. Саме завдяки органу конституційного судочинства судова влада вперше отримала можливість сказати законодавцю «ні» та змогла реально стати його противагою. Проте відсутність багаторічного досвіду функціонування конституційного судочинства, сталих традицій призводить до виникнення проблемних питань, що повинні бути з часом вирішені. До останніх слід віднести, зокрема, питання трансформації правових позицій Конституційного Суду України у часі, їх юридичної сили, співвідношення із конституційними приписами та законодавчими положеннями, узагалі того, що слід розуміти під концептом «правова позиція Суду».

Як відомо, Конституційний Суд України (далі – КСУ) дає обов'язкове, а отже, нормативне тлумачення Конституції та законів України, припиняє дію визнаних ним такими, що не відповідають Конституції, нормативних актів або перешкоджає набуттю ними чинності (нератифікований міжнародний договір України, як, наприклад, це мало місце у випадку з Римським Статутом Міжнародного кримінального суду в 2001 р.) або, визнаючи закон таким, що не суперечить Конституції, дає таке тлумачення шляхом з'ясування його конституційно-правового змісту, яке є обов'язковою умовою його конституційності і має, у свою чергу, нормативне значення для всіх правозастосувачів, у тому числі для судів загальної юрисдикції.

Неабиякого значення набуває, зокрема, та обставина, що рішення КСУ, відповідно до якого нормативний акт, визнаний таким, що повністю або частково суперечить Конституції України, втрачає юридичну силу, не потребує ніякого затвердження іншими органами або посадовими особами, або те, що юридична сила рішень органу конституційної юрисдикції

не може бути подолана повторним ухваленням того ж самого акта. Саме тому, наприклад, усі спроби українських парламентарів повернути до Кримінального кодексу смертну кару як вид покарання є *a priori* неконституційними, адже все ще зберігає свою чинність Рішення Конституційного Суду України від 29.12.1999 р. у справі про смертну кару, згідно з яким остання визнана несумісною з конституційним правом на життя та міжнародними зобов'язаннями нашої держави.

Конституційний контроль у кримінальному судочинстві був і залишається складовим елементом конституційного контролю в цілому й забезпечує вирішення загальних завдань, які покладає на КСУ Конституція України (ст. 147) і Закон України «Про Конституційний Суд України» (ст. 2). Але разом з тим у сфері кримінального судочинства можна виділити й специфічні завдання, які конкретизують і розвивають загальні завдання. Зокрема, одним із важливих завдань КСУ у сфері кримінального судочинства є захист прав, свобод та законних інтересів громадян, дотримання яких повинно бути забезпечене під час кримінального провадження. Такий висновок зумовлений визнанням Конституцією України прав і свобод людини і громадянина найвищою цінністю в державі та прагненням створити систему справжніх гарантій їх забезпечення (статті 3, 8 Конституції України).

Крім того, завданням конституційного контролю у сфері кримінального судочинства є охорона конституційних основ судочинства у кримінальних провадженнях. КСУ покликаний забезпечити послідовну й неухильну реалізацію в кримінальному процесуальному законодавстві демократичних засад кримінального провадження, конституційних положень, що визначають умови функціонування судової влади. Забезпечуючи вирішення зазначених завдань, Конституційний Суд, як підкреслюється вченими, сприяє утвердженню верховенства Конституції, відновлює порушену конституційну законність, запобігає її порушенням у майбутньому [6, с. 123].

Особливістю перевірки конституційності норм кримінального процесуального права є їх розгляд крізь призму прав людини, що об'єктивують його особисту свободу, автономію,

гарантованість дотримання й захисту цих прав з боку органів держави при залученні осіб до орбіти кримінального судочинства, а також з точки зору міжнародно-правових стандартів, які вироблені Європейським судом з прав людини та закріплені у чинних міжнародно-правових договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Багато рішень КСУ, що були винесені за час його функціонування, позитивно вплинули на правозастосування, сприяли звільненню кримінального процесуального законодавства від тих норм, які не відповідали Основному Закону держави, забезпечили реалізацію конституційних приписів, захист прав та законних інтересів осіб, які залучалися до сфери кримінального судочинства, сприяли додержанню його принципів.

Варто підкреслити, що КСУ виносить рішення у справі, оцінюючи як буквальний смисл того чи іншого акта або норми права на основі лексико-граматичного тлумачення, так і смисл, що надається йому офіційним та іншим тлумаченням або сталою правозастосовною практикою, ураховуючи місце норми в системі правових актів (системне тлумачення). Не випадково у вступній частині рішення обов'язково наводиться не лише зміст конституційного подання, але й думки представників органів державної влади, учених і практичних працівників. У своїй правотлумачній практиці КСУ звертається до історії ухвалення того чи іншого законодавчого акта (історичне тлумачення), ураховує мету тлумачених норм (цільове тлумачення). Увесь хід міркування Суду, уся його попередня правотлумачна діяльність відбивається в мотивувальній частині, причому закон (статті 63, 65, 66 Закону України «Про Конституційний Суд України») вимагає обов'язкового письмового мотивування ухваленого рішення.

У правовій літературі не склалося єдиної думки щодо того, яка ж частина рішення Конституційного Суду є загальнообов'язковою й містить правило або вказівку, яких надалі мають дотримуватися суди, правозастосовчі органи й законодавець. Пропонується до них відносити тільки правову позицію [7, с. 117], правові висновки, правові позиції, викладені в мотивувальній частині, і (або) остаточні висновки, викладені

в резолютивній частині, або розглядати рішення як єдине й неподільне ціле [див.: 3; 9].

Відповідь на це питання багато в чому обумовлена характеристикою юридичної природи такого нового правового явища, як «правова позиція» Конституційного Суду. Незважаючи на досить значну кількість публікацій, присвячених цьому правовому феномену, необхідно зазначити, що через його новизну до цього часу немає ясності в питаннях про самий обсяг поняття «правові позиції», про його тотожність рішенню суду. Чинниками, що зумовлюють виникнення зазначених питань, є, по-перше, відсутність легального визначення поняття «правова позиція» і, по-друге, різноманіття доктринальних його тлумачень.

Так, у науковій літературі вказане поняття використовується для позначення узагальненої сукупності таких понять, як сутність рішення, висновки, аргументи Конституційного Суду, або як синонім кожного з них. Важливим тут виявляється той момент, що конституційна юрисдикція ухвалює рішення, не будучи формально пов'язаною якими-небудь критеріями мотивованості. Так, у кримінальному судочинстві це мають бути мотиви, з яких суд відкинув докази або визнав їх допустимими, достовірними і достатніми для певного рішення, мотиви зміни обвинувачення, мотиви щодо обрання міри покарання, мотиви, що обґрунтовують рішення щодо цивільного позову, тощо. Усього цього в конституційному судочинстві немає. Тому можна констатувати, що коли варіанти рішення стосовно конкретного процесуально-правового питання в діяльності судів загальної юрисдикції визначені для конкретних обставин законом, то в процедурах конституційного судочинства вони виробляються самим правозастосувачем, тобто Конституційним Судом.

Окрім того, аргументація, використана Конституційним Судом, як правило, сприяє єдиному розумінню і сприйняттю у всій правозастосовній практиці міжнародно-правових стандартів прав людини і прецедентів наднаціональної Страсбурзької юрисдикції. При цьому, як указує Т. Г. Моршачова, конституційне правосуддя орієнтує і на використання міжнародних

норм, що мають рекомендаційний характер, – досить, щоб Конституційний Суд використав їх положення у своїх правових позиціях при обґрунтуванні власних рішень: тоді необхідність дотримуватися зазначених положень, якщо вони, на думку Конституційного Суду, повинні визначати конституційний сенс чинного національного права, не може бути відкинута [4, с. 373].

Однією з важливих проблем, яка постала перед правозастосувачами та науковцями, є також проблема чинності рішень КСУ, особливо тоді, коли приймається новий законодавчий акт замість того, у зв'язку з яким виникла необхідність тлумачення норм Конституції України. Зокрема, для кримінального судочинства це є прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК 2012 р.).

Звернемося до відомого Рішення КСУ від 16 листопада 2000 р. № 13-рп/2000 (справа про право вільного вибору захисника). Ураховуючи, що пройшло вже багато років із моменту його винесення і хтось вже за впливом часу забув його правову позицію, нагадаємо суть конституційного звернення та найбільш важливі складові правової позиції КСУ. Громадянин Г. І. Солдатов звернувся до КСУ з клопотанням дати офіційне тлумачення положень статей 55, 59 Конституції України, ст. 44 та гл. 22 КПК 1960 р., статей 268, 271 КУпАП. Необхідність в офіційному тлумаченні наведених правових норм він обґрунтував тим, що під час попереднього розслідування кримінальної справи слідчий, прокурор та суд загальної юрисдикції відмовили йому в задоволенні клопотання про допуск як захисника працівника приватної юридичної фірми, з якою він уклав угоду-доручення на представництво його інтересів у кримінальній справі. Зазначені посадові особи та суд послали на відсутність у працівника цієї юридичної фірми свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

У правовій позиції КСУ недвозначно зазначив, що міжнародно-правові акти передбачають право кожного обвинуваченого захищати себе особисто або через вільно вибраного ним на власний розсуд захисника з-поміж юристів, які можуть надати ефективний правовий захист. Ці положення міжнарод-

но-правових актів щодо права фізичної особи на захист від обвинувачення відтворені у положеннях ч. 1 ст. 59 Конституції України, які закріплюють право кожної фізичної особи на правову допомогу і право вільного вибору захисника з метою захисту від обвинувачення.

КСУ зазначив, що положення ч. 2 ст. 59 Конституції України про те, що для забезпечення права на захист від обвинувачення в Україні діє адвокатура, не може тлумачитись як право підозрюваного, обвинуваченого і підсудного вибирати захисником лише адвоката, тобто особу, яка має свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. Це положення треба розуміти як одну з конституційних гарантій, що надає підозрюваному, обвинуваченому і підсудному можливість реалізувати своє право вільно вибирати захисником у кримінальному судочинстві адвоката, тобто особу, яка має право на заняття адвокатською діяльністю. У такий спосіб держава бере на себе обов'язок забезпечити реальну можливість надання особам кваліфікованого захисту від обвинувачення, якщо цього вимагають інтереси правосуддя. Допуск приватнопрактикуючого юриста, який займається наданням правової допомоги особисто або за дорученням юридичної особи, як захисника ніяк не порушує право підозрюваного, обвинуваченого чи підсудного на захист.

Отже, положення ч. 1 ст. 59 Конституції України про те, що кожен є вільним у виборі захисника своїх прав, в аспекті конституційного звернення громадянина Г. І. Солдатова слід розуміти як конституційне право підозрюваного, обвинуваченого і підсудного при захисті від обвинувачення, а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, з метою отримання правової допомоги вибрати захисником своїх прав особу, яка є фахівцем у галузі права і за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

Обмеження права підозрюваного, обвинуваченого і підсудного та особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, на вільний вибір захисниками інших юристів, які мають право на надання правової допомоги особисто чи

за дорученням юридичної особи, суперечить положенням ч. 1 ст. 59 та ст. 64 Конституції України, за якими конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. Зокрема, не можуть бути обмежені у будь-який спосіб права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 55, 59, 63 Конституції України.

Судді КСУ стоять на позиції, що згідно з положеннями ч. 3 ст. 42 Конституції України держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Закріплення лише за адвокатами права на здійснення захисту підозрюваного, обвинуваченого і підсудного від обвинувачення та надання юридичної допомоги особам, які притягаються до адміністративної відповідальності, не сприяє конкуренції щодо надання кваліфікованої правової допомоги у цих сферах і підвищенню кваліфікації фахівців у галузі права.

Як відомо, КПК 2012 р. передбачив, що захисником у кримінальному провадженні може бути лише адвокат (статті 45, 50 КПК). Не хотілося, щоб склалася думка, що автори статті обстоюють повернення до кримінального провадження так званих «інших фахівців у галузі права». Йдеться про інше. Про те, що офіційне тлумачення ст. 59 Конституції України надав єдиний у державі орган конституційної юрисдикції, рішення якого є обов'язковими до виконання (ст. 69 Закону України «Про Конституційний Суд України»). Дивно, що за рік дії нового КПК 2012 р. не було жодного конституційного подання, в якому б підіймалися питання невідповідності ст. 45 КПК 2012 р. статті 59 Основного Закону в інтерпретації Рішення КСУ № 13-рп/2000. Разом з тим слід зазначити, що це питання підіймалося на сторінках юридичних видань [див.: 5]. А зараз до Верховної Ради України народними депутатами України В. В. Карпунцовим, Р. С. Романюком, В. В. Чумаком внесено проект Закону України (реєстраційний номер 2337) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо належного забезпечення права на захист в кримінальному провадженні», метою якого і є необхідність усунення невідповідності окремих положень КПК України та Закону України «Про адвокатуру та ад-

вокатську діяльність», які стосуються питань захисту, вимогам статей 59, 63 Конституції України та Рішенню Конституційного Суду України № 13-рп/2000 від 16.11.2000 р. у справі за конституційним зверненням громадянина Г. І. Солдатова щодо офіційного тлумачення положень статті 59.

Участь захисника дійсно є важливою гарантією забезпечення права на захист у кримінальному провадженні. Його діяльність має соціальний характер, оскільки, будучи орієнтованою на спростування підозри або обвинувачення, установлення обставин, які пом'якшують відповідальність підзахисного, запобігання порушенню його конституційних прав, вона здійснюється не лише в інтересах підозрюваного або обвинуваченого, але і в інтересах правосуддя. Реалізація даної конституційної функції, характер здійснюваної захисником діяльності обумовлюють необхідність допуску до кримінального провадження висококваліфікованого фахівця, який володіє широкими професійними знаннями і навичками практичної роботи, а також дотримується правил професійної етики.

Звернення до історії адвокатури показує, що як вільна професія вона існувала лише на нижчих ступенях юридичного розвитку суспільства. «Подібне явище ми спостерігаємо у всіх некультурних і напівкультурних державах, у найдревніші епохи історії цивілізованих народів, у дореформеній Росії...» [1, с. 41]. По суті, кожний громадянин, що мав ораторські здібності і бажання, міг надавати своїм співгромадянам деяку юридичну допомогу. Однак держави з розвиненою правовою системою ніколи не допускали абсолютної свободи доступу до адвокатської професії. І це цілком зрозуміло. Фундаментальна місія адвокатури – захист прав людини. Довірити її «захиснику з вулиці» значить скомпрометувати прогресивний, гуманний інститут публічного права.

Відповідальне ставлення адвоката до виконання кримінально-процесуальних обов'язків зумовлене високим соціальним призначенням адвокатури. Кримінальне судочинство являє собою високоорганізовану діяльність, здійснювану в інтересах особи і держави. Його засади об'єктивно передбачають дотримання в роботі адвоката вимог кримінально-процесу-

альної дисципліни. Чим активнішою є участь адвоката в кримінальному судочинстві і вищою його професійна дисципліна, тим глибше, повніше і послідовніше реалізовує він свої завдання. Сьогоднішній захисник-адвокат – це високопрофесійний фахівець. Усвідомлення цього факту проникнутий і підхід законодавців різних держав, що допускають до здійснення захисту у кримінальному провадженні високоосвічених професіоналів, які одержали спеціальну освіту, склали присягу. У деяких правових системах для адвокатів також передбачені віковий ценз, медичне свідоцтво про стан здоров'я, тривалі попередні строки стажування [див.: 8]¹. Розглядаючи наявність відповідних систем юридичної допомоги в державі як найважливішу гарантію, що забезпечує право доступу до правосуддя, Європейське співтовариство в Резолюції (78) 8 Комітету міністрів про юридичну допомогу і консультації від 02.03.1978 р. прямо вказало, що юридична допомога завжди повинна здійснюватися особою, яка має право практикувати як адвокат відповідно до юридичних норм конкретної держави.

Спори щодо відповідності ст. 45 КПК 2012 р. будуть тривати, доки КСУ не змінить свою позицію. На жаль, сьогодні в Україні, на відміну від Російської Федерації, відсутнє законодавче врегулювання можливості перегляду рішень КСУ. Вони є остаточними, не підлягають оскарженню, а отже, перегляду. Видається, що таке становище повинно бути усунене, оскільки є природним, що під час реформаційних процесів, суттєвої трансформації нормативної моделі кримінального судочинства, урахування практики Європейського суду з прав людини, глобальних інтеграційних процесів забезпечити стабільність Конституції України здатне лише функціональне (динамічне, раціональне) тлумачення.

Разом з тим, як переконливо доводить практика самого Суду, орган конституційної юрисдикції не пов'язаний жорсткими межами раніше сформульованих ним правових позицій. Це обумовлено насамперед тим, що зміна життєвих ре-

¹ КПК ФРН допускає як захисників у кримінальних справах крім адвокатів викладачів права німецьких вищих навчальних закладів, презюмуючи, що вони є високопрофесійними спеціалістами в галузі права.

лій може приводити й до зміни попередніх правових позицій, оскільки Конституційний Суд при застосовуванні і тлумаченні Основного Закону з'ясовує не лише «літеру», а й «дух» тих чи інших конституційних положень на кожному новому етапі розвитку, творчо пристосовуючи їх до швидкоплинних відносин у суспільстві (феномен «живого права», «живої» Конституції) [2, с. 167].

Проте західна, насамперед британська, державно-правова практика виробила певні обмеження для динамічного корегування органами конституційного судочинства власних правових позицій. Зокрема, ними є такі правила: 1) свобода перегляду повинна використовуватися Судом помірковано (*sparingly*); 2) рішення не повинно переглядатися, якщо його подолання не виправдає правомірних очікувань суб'єктів права, залучених у договірні зобов'язання, розрахунки або будь-яку іншу юридично значущу діяльність; 3) рішення, що стосується тлумачення статутів чи інших законодавчих актів, не повинно долатися, за винятком рідкісних і виняткових випадків (надзвичайно актуальний для України критерій! Згадаймо хоча б плутану і суперечливу практику, що склалася з приводу тлумачення КСУ терміна «коаліція депутатських фракцій»); 4) рішення не повинно долатися, якщо судді не можуть передбачити наслідки такого подолання, а також у тому випадку, коли саме питання, що було приводом для прийняття відповідного рішення, має всі шанси бути переглянутим у законодавчій процедурі; 5) в інтересах забезпечення правової визначеності рішення не повинно бути подолано мимохідь лише з тієї підстави, що раніше воно було неправильно вирішено. У новому рішенні повинні бути наведені додаткові доводи, що виправдовують в очах суспільства подібне подолання, та й сам факт подолання колишніх правових позицій повинен бути чесно і недвозначно визнаний самим Судом.

Водночас рішення має бути подолано тоді, коли воно вносить невизначеність у правозастосування і навіть юристи сторін не можуть дати чітке визначення тому, що в даному випадку буде вважатися правовим, а також у тому разі, якщо порівняно із сучасними соціальними умовами або сьогоднішніми концепціями правопорядку воно здається несправедливим [10, с. 156–157].

При цьому слід урахувати, що таке корегування не може набувати форми зміни рішення Суду, ухваленого стосовно раніше вирішеної справи. Адже приводом для зміни Конституційним Судом своєї правової позиції завжди є нове звернення заявника, яке, у свою чергу, надає Конституційному Суду поштовх для оцінки правового положення, що колись вже було предметом його розгляду, у контексті правового регулювання, яке потребує змін.

Список використаних джерел

1. Васьковский, Е. В. Организация адвокатуры [Текст] / Е. В. Васьковский // Адвокат в уголовном процессе : учеб. пособие / под ред. П. А. Лупинской. – М. : Новый Юрист, 1997. – С. 11–188.
2. Зорькин, В. Д. Современный мир, право и Конституция [Текст] / В. Д. Зорькин. – М. : Норма, 2010. – 544 с.
3. Лукьянова, Е. А. Конституция в судебном переплете [Текст] / Е. А. Лукьянова // Законность. – 2000. – № 12. – С. 47–58.
4. Моршакова, Т. Г. Правовая позиция Конституционного Суда [Текст] / Т. Г. Моршакова // Процессуальное право : энцикл. слов. / отв. ред. Т. Е. Абова и др. – М. : Норма, 2003. – С. 371–373.
5. Рабінович, П. Вільний вибір захисника своїх прав (проблеми офіційної інтерпретації статті 59 Конституції України) [Текст] / П. Рабінович, Д. Гудима, В. Гончаров, О. Луців // Право України. – 2013. – № 3–4. – С. 376–383.
6. Селезнев, Н. В. Конституционный Суд и уголовное судопроизводство [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Николай Васильевич Селезнев. – М., 1999. – 245 с.
7. Сергеев, Д. Б. Конституция РФ и правовые позиции КС РФ как единый источник права [Текст] / Д. Б. Сергеев // Модели конституционной юстиции в современном мире : материалы науч. конф., провед. 25–26 мая 2006 г. юрид. фак. СПбГУ совместно с Конституц. Судом РФ / сост.: Н. А. Шевелёва, Е. В. Гриценко, С. А. Белов. – СПб. : [б. и.], 2007. – С. 115–122.
8. Филимонов, Б. А. Защитник в германском уголовном процессе [Текст] / Б. А. Филимонов. – М. : СПАРК, 1997. – 112 с.
9. Шегуров, С. С. Нормативное и казуальное толкование Конституции Российской Федерации [Текст] / С. С. Шегуров // Пробл. права. – 2004. – № 3. – С. 219–223.
10. Paterson, A. The Law Lords [Текст] / A. Paterson. – L. : Macmillan Press LTD, 1982. – 288 p.

Стаття надійшла 8 серпня 2013 р.

О. В. Каплина, А. П. Евсеев
Проблемы пересмотра правовых позиций
Конституционным Судом Украины

В статье рассматривается одна из актуальнейших проблем современного конституционного судопроизводства, а именно: вправе ли Конституционный Суд Украины пересматривать свои предыдущие правовые позиции по определенной категории дел. Обосновывается тезис о том, что подобного рода деятельность должна осуществляться Судом умеренно, иное противоречило бы принципу законных ожиданий субъектов правоотношений. Анализируется практика Конституционного Суда Украины, касающаяся уголовного судопроизводства.

Ключевые слова: правовые позиции, Конституционный Суд Украины, конституционализация уголовного процесса, динамическая корректировка правовых позиций, судебный прецедент.

O. V. Kaplina, O. P. Yevsieiev
The problems of the overruling its own precedents
by the Constitutional Court of Ukraine

In the United States and England the common law has traditionally adhered to the precedents of earlier cases as sources of law. This principle, known as stare decisis, distinguishes the common law from civil-law systems, which give great weight to codes of laws and the opinions of scholars explaining them. Under stare decisis, once a court has answered a question, the same question in other cases must elicit the same response from the same court or lower courts in that jurisdiction.

The principle of stare decisis was not always applied with uniform strictness. For example in the practice of the modern constitutional courts they looked to earlier cases for guidance and sometimes they can reject those they considered bad. Constitutional Court of Ukraine also places less than complete reliance on prior decisions because there is really a lack of professional and objective decisions of cases. At the same time lawyers and judges finally have got direct access to cases and try more accurately interpret prior decisions.

For stare decisis to be effective, each jurisdiction must have one highest court to declare what the law is in a precedent-setting case. The Ukrainian Constitutional Court serves as precedential body, resolving conflicting interpretations of law or dealing with issues of first impression. Whatever this court decides becomes judicial precedent.

In Ukraine Constitutional Court seeks to follow precedent whenever possible, seeking to maintain stability and continuity in the law. Devotion to stare decisis is considered a mark of judicial restraint, limiting a judge's ability to determine the outcome of a case in a way that he or she might choose if it were a matter of first impression. Take, for example, the precedent set in «Soldatov case», the 2000 decision that defined a human's right to choose the advocate as a fundamental constitutional right. But the new Criminal procedural code of Ukraine, adopted in 2012, overruled this decision, having limited this right only by the help of professional barrister.

So this article has focused on one aspect of legal reasoning and argument, that of the use of precedent. However, it must be conceded that stare decisis is only a part of the topic. There are substantive rules for the interpretation of statutes and there are special rules and considerations when the statute is a criminal procedural code. Important to know that there are unique considerations when principles of the law of equity, proportionality etc. are involved. Yet, while the multitude of these rules provides the Justices with a large variety of other tools and techniques for legal reasoning and legal argument, it also has to be conceded that stare decisis continues to play the pivotal role.

Nevertheless, the principle of stare decisis has always been tempered with a conviction that prior decisions must comport with notions of good reason or they can be overruled by the same constitutional court.

Keywords: *stare decisis, Constitutional Court of Ukraine, constitutiolization of criminal procedure, overruling in precedent cases, precedents.*